

بررسی عوامل موثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی بین شالیکاران شهرستان رضوانشهر

معصومه ارفعی*

استادیار گروه کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان، آشتیان، ایران

سروه احمدی

استادیار گروه کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین، ورامین، ایران

آزیتا زند

استادیار گروه کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، اسلامشهر، ایران

سحر دهیوری

دانشیار گروه کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، اسلامشهر، ایران

چکیده

هدف این تحقیق بررسی عوامل موثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی توسط شالیکاران شهرستان رضوانشهر است. این پژوهش کاربردی و پیمایشی است. جامعه آماری را شالیکاران بیمه‌گذار شهرستان رضوانشهر استان گیلان (۱۶۶۶ نفر) با حجم نمونه برآورد شده طبق جدول بارتلت و همکاران ۱۸۳ نفر و بطور خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها با پرسشنامه محقق ساخته شامل ویژگیهای فردی و زراعی و ۷۹ سؤال عوامل موثر بر پذیرش بیمه توسط کشاورزان بود انجام شد. روایی محتوایی سؤالات با نظر کارشناسان تأیید شد. ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای رضایتمندی ۰/۸۶۳، عدم پذیرش ۰/۸۵۶ و پیشنهاد برای بهبود پذیرش بیمه ۰/۷۰۲ بود که بالاتر از ۰/۷ بوده که بیانگر هماهنگی درونی گویه‌ها و تأیید پایایی است. آنالیز داده‌ها با مدل رگرسیونی و ضریب همبستگی اسپیرمن و پیرسون تحت نرم افزار spss انجام شد. بر اساس نتایج مدل رگرسیونی لاجیت بر اساس آماره پیش‌بینی صحیح (۸۴/۴٪) با توجه به متغیرهای توضیحی (سن کشاورز، تحصیلات، سطح زیر کشت، سابقه زراعت، درآمد، فاصله تا شرکت کارگذاری)، مدل پیشنهادی درصد بالایی از مقادیر متغیر وابسته را پیش‌بینی نموده و همبستگی بین ویژگیهای فردی و زراعی شالیکاران با میزان رضایت از بیمه محصولات کشاورزی نشان داد که محل سکونت، فاصله تا شرکت بیمه‌گزار، میزان زمین زراعی، درآمد حاصل از کشاورزی، سابقه بیمه‌گزاری، شرکت در کلاسهای بیمه، استفاده از تسهیلات بانکی، روش کشت و سطح زیر کشت برنج رابطه مثبت معنی دار و استفاده از نشریات بیمه رابطه منفی معنی دار داشتند.

کلید واژه‌ها: بیمه محصولات کشاورزی، پذیرش، رضایتمندی، شالیکاران، شهرستان رضوانشهر.

* نویسنده مسئول: M.Arfaee@gmail.com

مقدمه

تأثیر رشد بیمه ها در اقتصاد به حدی است که بسیاری از تحقیقات کاربردی به یک رابطه یک به یک بین آن ها و توسعه و رشد اقتصادی با ضرایب معناداری بالا دست یافته اند. در بین مکانیسم های مختلف کاهش ریسک تولید در بخش کشاورزی، بیمه محصولات کشاورزی به عنوان یکی از سیاست ها و ابزارهای مناسب حمایت از منافع مالی تولید کنندگان و سرمایه گذاران این بخش در هنگام بروز حوادث قهری و بلایای طبیعی محسوب می شود و در صورت فراگیر شدن آن در بین تولید کنندگان بخش کشاورزی می تواند وسیله مؤثری برای تضمین سرمایه و افزایش تمایل به سرمایه گذاری در بین سرمایه داران در نتیجه منجر به افزایش تولید و درآمد تولید کنندگان گردد (علیدوست، ۱۳۹۹). همچنین که بیمه باعث کاهش ریسک و افزایش رفاه تولید کنندگان می شود و همراه با وجود یارانه، باعث افزایش رفاه نیز می شود (جنسن و همکاران، ۲۰۱۴). به طوریکه حذف یارانه های حق بیمه برای بیمه کشاورزی نشان داده است، تغییرات قابل توجهی در اثر حذف یارانه وجود دارد و در مجموع باعث کاهش مازاد رفاه تولید کنندگان کشاورزی و مصرف کنندگان می شود (Lusk, 2016).

از سوی دیگر، در سنجش وضعیت و تحلیل عوامل مؤثر بر مطلوبیت مدیریت بحران مخاطرات طبیعی، چهار عامل اصلی ضعف در برنامه ریزی، اجرا و نظارت مدیریت بحران، نارسایی های اجتماعی، ضعف در قانونگذاری و سیاست گذاری های بالادستی همانند بیمه و ضعف در آموزش و مهارت های عملی می تواند تاثیرگذار باشد (احمدی و همکاران، ۱۳۹۹).

به طور کلی نقش بیمه در توسعه کشاورزی، زمانی آشکار می شود که کشاورزان به طور ملموسی از تأثیر آن در جبران خسارت های وارده به محصولات کشاورزی خود بهره مند شده و اطمینان پیدا کنند که در صورت بروز حوادث قهری، از پشتیبانی مناسب و مطمئن تری برخوردار هستند. از طرفی این احساس اطمینان در کشاورزان باعث می شود تا فرهنگ بیمه محصولات کشاورزی در سطح وسیع و چشمگیری گسترش یافته و زمینه های امنیت غذایی و توسعه روستایی فراهم شده و آن گاه با اطمینان می توان از نقش بیمه به عنوان فرایندی مؤثر در افزایش راندمان تولید، بهبود بهره وری نیروی انسانی، سرمایه گذاری مطمئن و به طور کلی بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی جامعه روستایی سخن به میان آورد (پور نظری و همکاران، ۱۳۹۴). فعالیت در بخش کشاورزی به علت اتکای زیاد به طبیعت و شرایط جوی و محیطی، فعالیتی همراه با ریسک محسوب می شود (Horowitz & Lichtenberg, 1993). مستندات موجود نشان می دهد که کشور ایران جزء ده کشور آسیب پذیر از بلایای طبیعی جهان بشمار می آید (اسکندری نسب و همکاران، ۱۴۰۰). از این رو بقا و دوام فعالیت های تولیدی در این بخش نیازمند حمایت های جدی از تولید کنندگان و سرمایه گذاران این بخش است (Haq & Myers, 2003).

همچنین، تحقیقات محققان نشان دادند که در تمایل به انواع بیمه های که در مناطق مختلف مورد استفاده قرار گرفته است، میزان حق بیمه درآمدی نسبت به بیمه عملکردی کمتر است. این موضوع، مزیت استفاده از بیمه درآمدی را نسبت به بیمه عملکردی نشان می دهد (آذری و همکاران، ۱۳۹۴).

خوشه‌ای تصادفی متناسب با حجم جامعه بر اساس فرمول $n \times \frac{\text{valid}}{N}$ به صورت زیر برآورد شد: بخش پره‌سر با داشتن ۲ دهستان و ۳۳۴۱ هکتار اراضی شالیکاری، دارای ۱۶۵۷ شالیکار است که از این تعداد ۱۲۱۳ شالیکار دارای قرار داد بیمه محصولات کشاورزی می‌باشند. این بخش ۹۵ نفر از کل حجم نمونه را به خود اختصاص داد.

بخش مرکزی با داشتن ۲ دهستان و ۳۰۴۱ هکتار اراضی شالیکاری دارای ۱۷۶۳ شالیکار است که از این تعداد ۴۵۳ شالیکار دارای قرار داد بیمه محصولات کشاورزی می‌باشند. این بخش ۴۵ نفر از کل حجم نمونه را به خود اختصاص داد. به منظور گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که شامل دو بخش است: بخش اول شامل سئوالات مربوط به ویژگی‌های فردی و زراعی (شامل جنس، سن، شغل اصلی، میزان تحصیلات، وضعیت تاهل، تعداد افراد خانوار و محل سکونت و همچنین برخی از مهم‌ترین مشخصات زراعی) و بخش دوم شامل ۷۹ سؤال (گویه) مربوط به عوامل موثر بر پذیرش بیمه توسط کشاورزان در قالب طیف پنج گزینه‌ای لیکرت از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف است. روایی صوری و محتوایی سئوالات بر اساس نظر اساتید و کارشناسان بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای رضایتمندی ۰/۸۶۳، عدم پذیرش ۰/۸۵۶ و پیشنهاد برای بهبود پذیرش بیمه ۰/۷۰۲ بدست آمد که بالاتر از ۰/۷ است و بیانگر هماهنگی درونی گویه‌ها و تأیید پایایی است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل رگرسیونی لجیت و ضریب همبستگی اسپیرمن و پیرسون با کاربرد نرم افزار spss استفاده شد.

توان اقتصادی خانوار، بی‌اعتمادی کشاورز، سرمایه انسانی خانوار، سطح توسعه روستایی، و پیروی از دیگران نیز در پذیرش بیمه مهم است (Sharifi & Hosseini, 2018) بارنت و همکاران معتقدند که نرخ بازده انتظاری بیمه مهمترین عامل تعیین تقاضای بیمه محصولات کشاورزی است (Barnett et.al, ۱۹۹۰).

بنابراین به نظر می‌رسد بیمه محصولات کشاورزی مهمترین راهکار برای جبران خسارت‌های احتمالی و پشتوانه ای محکم برای بهره برداران بخش کشاورزی، به ویژه شالیکاران باشد. در سالهای اخیر استقبال شالیکاران استان بخصوص شهرستان رضوانشهر از بیمه محصولات کشاورزی کاهش یافته است. بنابراین هدف این تحقیق بررسی عوامل موثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی توسط شالیکاران شهرستان رضوانشهر است.

روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی، از لحاظ ماهیت توصیفی و از لحاظ روش پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق را کلیه ۱۶۶۶ شالیکار بیمه‌گذار شهرستان رضوانشهر استان گیلان تشکیل می‌دهند. بر اساس جدول حداقل حجم نمونه بارتلت و همکاران برای داده‌های پیوسته با حاشیه خطای ۰/۰۳ با ضریب اطمینان ۹۹٪، حداقل حجم نمونه برابر ۱۸۳ نفر برآورد شد. به دلیل اینکه در اکثر مطالعات اجتماعی تعداد بازگشت پرسشنامه‌ها کمتر از حد توزیع شده می‌باشد لذا برای دستیابی به حداقل حجم نمونه مورد نیاز در پژوهش حاضر حجم نمونه ۳۶۰ نفر در نظر گرفته شد که در نهایت از این تعداد ۲۳۱ پرسشنامه برگشت داده شد. نمونه‌گیری بر اساس روش

یافته ها

الف- اطلاعات جمعیت شناختی پاسخ دهندگان

ویژگی های فردی به تفکیک کشاورزان پذیرنده و نپذیرنده بیمه بررسی گردیده که نتایج در زیر ارائه شده است. جنسیت غالب پاسخگویان مرد بود (یعنی ۸۳/۵ درصد از کشاورزان گروه پذیرنده و ۸۰ درصد از کشاورزان گروه نپذیرنده) و بیشترین فراوانی سنی در گروه نپذیرندگان به گروه سنی ۵۰-۴۱ سال (۳۵/۲ درصد) و برای شالیکاران پذیرنده بیمه برای گروه سنی ۴۰-۳۱ سال (۳۱/۴)، به لحاظ تحصیلات، بیشترین فراوانی در هر دو گروه نپذیرنده و پذیرنده پاسخگویان مربوط به افراد دارای مدرک سیکل، به ترتیب با ۴۰/۷ و ۳۱/۴ درصد بوده است. در گروه نپذیرنده بالاترین مدرک تحصیلی مربوط به مدرک فوق دیپلم بود اما در گروه پذیرنده مربوط به مدرک لیسانس بود. درصد بی سواد در گروه پذیرنده ۱۸/۶ درصد و در گروه نپذیرنده ۱۱ درصد بود از نظر محل سکونت در گروه پذیرنده ۷۳/۶ درصد در روستا و ۲۷/۴ درصد در شهر و در گروه نپذیرنده ۸۰/۲ درصد در روستا و ۱۹/۸ درصد در شهر سکونت داشتند. از لحاظ وضعیت تأهل نیز در گروه نپذیرنده ۹۰/۱ درصد و در گروه پذیرنده ۹۲/۱ درصد پاسخگویان متأهل بوده اند. از نظر تعداد فرزند در هر دو گروه پذیرنده و نپذیرنده بیمه بیشترین فراوانی مربوط به ۳-۱ فرزند (در گروه پذیرنده ۷۸ درصد و در گروه نپذیرنده ۷۳/۶ درصد) بود.

ب- آمار استنباطی

متغیرهایی مانند سن، فاصله تا شرکت کارگذاری، سطح زیر کشت ارقام محلی، تعداد فرزند، مقدار زمین، درآمد سالانه از مزرعه و تعداد دفعات شرکت در کلاس های ترویجی بیمه بین دو گروه پذیرنده و نپذیرنده بیمه اختلاف معنی داری ندارند، ولی در تعداد نیروی کار خانوادگی و سابقه کار در سطح ۹۹ درصد دارای اختلاف معنی دار می باشند. با استفاده از آزمون کای اسکور نشان داده شد که بین پذیرش بیمه و منبع تأمین آب رابطه معنی داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد. نتایج حاصل از آزمون من ویتنی حاکی از آن است که تفاوت معنی داری بین دو گروه پذیرنده و نپذیرنده بیمه از لحاظ میانگین رتبه ای میزان تحصیلات وجود ندارد. به منظور بررسی عوامل تأثیرگذار بر عدم پذیرش بیمه توسط کشاورزان از آزمون اسپیرمن استفاده شد. متغیرهای پایین بودن مبلغ مربوط به غرامت پرداختی به کشاورزان، پایین بودن سطح تحصیلات کشاورزان و کاغذبازی در بیمه نمودن محصولات در سطح ۹۵ درصد و اطلاع-رسانی ضعیف در خصوص مقدار حق بیمه در سطح ۹۹ درصد بر عدم پذیرش بیمه تأثیرگذار هستند (جدول ۱).

جدول ۱: عوامل مؤثر بر عدم پذیرش بیمه با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن

متغیر	ضریب همبستگی اسپیرمن
پایین بودن مبلغ مربوط به غرامت پرداختی به کشاورزان	۰/۱۴۲*
اطلاع رسانی ضعیف در خصوص مقدار حق بیمه	۰/۲۵۹**
پایین بودن سطح تحصیلات کشاورزان	۰/۱۳۲*
کاغذبازی زیاد در بیمه نمودن محصولات	۰/۱۴۷*

*: معنی داری سطح ۵٪ ** : معنی داری در سطح ۱٪

در مراجعه به شرکت کارگذاری در سطح ۹۹ درصد در پذیرش بیمه تأثیرگذار هستند. متغیر خرید بیمه‌نامه از بازاریابان در محل سکونت کشاورز در سطح ۹۹ درصد بر بهبود وضعیت پذیرش بیمه مؤثر است (جدول ۲)

متغیرهای تنظیم به موقع بیمه‌نامه توسط شرکت کارگذاری بیمه کشاورزی و تأثیر دریافت خسارت بر تمدید بیمه برای سال بعد در سطح ۹۵ درصد و همچنین متغیرهای برخورد مدیرعامل شرکت کارگذاری بیمه کشاورزی با بیمه‌گذاران و نحوه پاسخگویی به سوالات شما

جدول ۲: عوامل مؤثر بر بهبود پذیرش بیمه با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن

متغیر	ضریب همبستگی اسپیرمن
تنظیم به موقع بیمه نامه توسط شرکت کار گذاری بیمه کشاورزی	۰/۱۷۰*
برخورد مدیر عامل شرکت کارگذاری بیمه کشاورزی با بیمه گذاران	۰/۲۳۵**
نحوه پاسخگویی به سئوالات شما در مراجعه به شرکت کارگذاری	۰/۳۲۰**
تأثیر دریافت خسارت بر تمدید بیمه برای سال بعد	۰/۱۶۶*
خرید بیمه نامه از بازاریابان در محل سکونت کشاورز	۰/۱۸۱**

*: معنی داری سطح ۵٪   **: معنی داری در سطح ۱٪

برآورده شده مورد نظر توانست با توجه به متغیرهای توضیحی، درصد بالایی از مقادیر متغیر وابسته را پیش‌بینی نماید. به بیان دیگر، تقریباً ۸۴/۴ درصد از شالیکاران، پذیرش و عدم پذیرش بیمه را با ارائه نسبتی مناسب با اطلاعات، به درستی اختصاص دادند. آماره برآورد شده نسبت درست‌نمایی^۷ که در سطح احتمال یک درصد معنی‌دار بود، بیانگر آن است که در مدل رگرسیونی لاجیت مورد بررسی، متغیرهای توضیحی (عوامل مؤثر) توانسته‌اند متغیر وابسته (پذیرش یا عدم پذیرش بیمه توسط شالیکاران) را توصیف نمایند. ضریب تعیین مکفادن^۸ برابر ۰/۷۳۸ بدست آمد و نشان داد که متغیرهای توضیحی مدل، تغییرات متغیر وابسته را بخوبی توجیه کرده‌اند. آماره‌های مادالا^۹ استرلا^{۱۰} و کراگ اوهرل^۵ نیز مؤید این مطلب می‌باشند. بر اساس آماره درصد پیش‌بینی صحیح^۶ (۸۴/۴ درصد) مدل

ج- عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه

نتایج حاصل از برآورد مدل رگرسیونی لاجیت در (جدول ۶) ارائه شده است. آماره برآورد شده نسبت درست‌نمایی^۷ که در سطح احتمال یک درصد معنی‌دار بود، بیانگر آن است که در مدل رگرسیونی لاجیت مورد بررسی، متغیرهای توضیحی (عوامل مؤثر) توانسته‌اند متغیر وابسته (پذیرش یا عدم پذیرش بیمه توسط شالیکاران) را توصیف نمایند. ضریب تعیین مکفادن^۸ برابر ۰/۷۳۸ بدست آمد و نشان داد که متغیرهای توضیحی مدل، تغییرات متغیر وابسته را بخوبی توجیه کرده‌اند. آماره‌های مادالا^۹ استرلا^{۱۰} و کراگ اوهرل^۵ نیز مؤید این مطلب می‌باشند. بر اساس آماره درصد پیش‌بینی صحیح^۶ (۸۴/۴ درصد) مدل

^۷Cragg-Uhler R-Square

^۸Percentage of Right Predictions

^۹Log Likelihood Ratio test

^{۱۰}McFadden R-Square

^۵Log Likelihood Ratio test

^۶McFadden R-Square

^۷Maddala R-Square

^۸Estrella R-Square

تقریباً ۸۴/۴ درصد از شالیکاران، پذیرش و عدم پذیرش بیمه را با ارائه نسبتی مناسب با اطلاعات، به درستی اختصاص دادند.

آماره‌های مادالا^۱، استرلا^۲ و کراگ اوهرل^۳ نیز مؤید این مطلب می‌باشند. بر اساس آماره درصد پیش‌بینی صحیح^۴ (۸۴/۴ درصد) مدل برآورده شده مورد نظر توانست با توجه به متغیرهای توضیحی، درصد بالایی از مقادیر متغیر وابسته را پیش‌بینی نماید. به بیان دیگر،

جدول ۳: نتایج برآورد مدل رگرسیونی لاجیت در مورد ارتباط عوامل موثر بر پذیرش بیمه توسط شالیکاران

ضرایب	برآورد ضرایب	برآورد کشتش	آماره t
سن کشاورز	-۰/۲۱۲	-۰/۶۷۱۸	-۲/۲۴**
تحصیلات	-۰/۰۳۴۴	-۰/۰۳۴۱	-۰/۳۳
سطح زیر کشت	۰/۲۲۲۰	۰/۰۴۴۷	۰/۶۳
سابقه زراعت	۰/۷۹۹۳	۰/۲۹۱۰	۱/۷۷*
درآمد	۱/۲۶۰۳× ^۷ -۱۰	۰/۱۳۵۹	۱/۲۱**
فاصله تا شرکت کارگذاری	۰/۳۷۸۸	۰/۱۲۷۹	۰/۶۸
عرض از مبدأ	۰/۸۸۷۶	۰/۱۱۰۴	۰/۲۲
Log Likelihood Function = -1۲.۷۰۲		Maddala R-Square = 0.640	
Log Likelihood (0) = -4۸.۵۲۰		McFadden R-Square = 0.738	
Log Likelihood Ratio test = 71.637		Estrella R-Square = 0.844	
Chow R-Square = 0.959		Cragg-Uhler R-Square=0.640	
Percentage of Right Predictions = 84.4			

($r=۰/۳۵۴$ ***)، سابقه بیمه‌گذاری ($r=۰/۳۳۶$ ***)، شرکت در کلاس‌های بیمه ($r=۰/۱۶۸$ ***)، استفاده از تسهیلات بانکی ($r=۰/۲۷۱$ ***)، روش کشت ($r=۰/۱۹۹$ *) و سطح زیر کشت برنج ($r=۰/۲۸۰$ ***) رابطه مثبت معنی‌دار و استفاده از نشریات بیمه ($r=-۰/۴۴۳$ ***) رابطه منفی معنی‌دار داشتند (جدول ۴).

رابطه بین رضایت از بیمه محصولات کشاورزی و برخی متغیرهای تحقیق

نتایج حاصل از همبستگی بین ویژگی‌های فردی و زراعی شالیکاران با میزان رضایت از بیمه محصولات کشاورزی نشان داد که محل سکونت ($r=۰/۲۸۶$ ***)، فاصله تا شرکت بیمه‌گذار ($r=۰/۱۷۳$ ***)، میزان زمین زراعی ($r=۰/۲۸۰$ ***) درآمد حاصل از کشاورزی

^۱Cragg-Uhler R-Square
^۲Percentage of Right Predictions

^۱Maddala R-Square
^۲Estrella R-Square

جدول ۴: رابطه بین رضایت از بیمه محصولات کشاورزی و برخی متغیرهای تحقیق در جامعه آماری شالیکاران

سطح معنی‌داری	ضریب همبستگی	آزمون		متغیر ملاک	مقیاس	متغیر پیش‌بین
		آزمون	مقیاس			
۰/۶۲۸	-۰/۰۴۱	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	جنس
۰/۱۴۲	۰/۱۲۵	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	سن
۰/۰۰۱	۰/۲۸۶**	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	محل سکونت
۰/۱۷۲	۰/۱۱۶	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	وضعیت تاهل
۰/۰۷	۰/۱۵۴	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	تعداد فرزند
۰/۰۹۵	۰/۱۴۲	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	تعداد نیروی کار
۰/۶۴۳	۰/۰۳۹	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	تحصیلات
۰/۱۹۴	۰/۱۱	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	سابقه کار
۰/۰۴۱	۰/۱۷۳*	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	فاصله تا شرکت بیمه گذار
۰/۰۰۱	۰/۲۸۰**	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	میزان زمین زراعی
۰/۷۸۱	-۰/۰۲۴	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	وضعیت آب مطمئن زراعی
۰/۰۰۰	۰/۳۵۴**	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	درآمد سالانه
۰/۰۰۰	۰/۳۳۶**	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	سابقه بیمه‌گذاری
۰/۰۴۷	۰/۱۶۸*	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	شرکت در کلاس‌های بیمه
۰/۱۵	-۰/۱۲۲	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	شغل غیر کشاورزی
۰/۲۵۳	-۰/۰۹۷	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	میزان اراضی بیمه شده
۰/۰۰۱	۰/۲۷۱**	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	تسهیلات بانکی
۰/۰۰۰	-۰/۴۴۳**	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	استفاده از نشریات بیمه
۰/۰۱۸	۰/۱۹۹*	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	روش کشت
۰/۰۰۱	۰/۲۸۰**	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	سطح زیر کشت برنج
۰/۱۷۴	-۰/۱۱۶	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	استفاده از روش‌های بیولوژیک برای مبارزه با آفات

**معنی‌داری سطح ۱٪ / *معنی‌داری سطح ۵٪

رابطه بین عدم پذیرش بیمه محصولات

کشاورزی و برخی از متغیرهای تحقیق

نتایج حاصل از همبستگی بین ویژگی‌های فردی و زراعی شالیکاران با عدم پذیرش بیمه محصولات کشاورزی نشان داد که میزان زمین زراعی (** $r=-0/218$)، دریافت تسهیلات

بانکی (** $r=-0/224$)، روش کاشت (** $r=0/216$) -
 $r=$ ، سطح زیر کشت (** $r=-0/218$) رابطه منفی
 معنی دار و استفاده از نشریات بیمه (** $r=0/252$)
 رابطه مثبت معنی دار با عدم پذیرش بیمه دارند (جدول
 ۵).

جدول ۵: رابطه بین عدم پذیرش بیمه محصولات کشاورزی و برخی از متغیرهای تحقیق در جامعه آماری شالیکاران

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک		آزمون	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
	مقیاس	متغیر			
جنس	ترتیبی	عدم پذیرش بیمه	اسپیرمن	۰.۰۴۱	۰.۶۲۷
سن	فاصله‌ای	عدم پذیرش بیمه	پیرسون	-۰.۰۸۳	۰.۳۲۹
محل سکونت	ترتیبی	عدم پذیرش بیمه	اسپیرمن	۰.۱۱۳	۰.۱۸۲
وضعیت تاهل	ترتیبی	عدم پذیرش بیمه	اسپیرمن	-۰.۰۲۹	۰.۷۳۵
تعداد فرزند	فاصله‌ای	عدم پذیرش بیمه	پیرسون	-۰.۱۶۶	۰.۰۵۱
تعداد نیروی کار	فاصله‌ای	عدم پذیرش بیمه	پیرسون	-۰.۱۹۷	۰.۰۲۲
تحصیلات	ترتیبی	عدم پذیرش بیمه	اسپیرمن	-۰.۰۴۳	۰.۶۱۳
سابقه کار	فاصله‌ای	عدم پذیرش بیمه	پیرسون	-۰.۱۳۰	۰.۱۲۷
فاصله تا شرکت بیمه گذار	فاصله‌ای	عدم پذیرش بیمه	پیرسون	-۰.۰۳۸	۰.۶۵۲
میزان زمین زراعی	فاصله‌ای	عدم پذیرش بیمه	پیرسون	-۰.۲۱۸**	۰.۰۱
وضعیت آب مطمئن زراعی	فاصله‌ای	عدم پذیرش بیمه	پیرسون	۰.۰۸۳	۰.۳۲۹
درآمد سالانه	فاصله‌ای	عدم پذیرش بیمه	پیرسون	-۰.۱۴۱	۰.۰۹۶
شغل غیر کشاورزی	ترتیبی	عدم پذیرش بیمه	اسپیرمن	-۰.۰۰۲	۰.۹۷۸
تسهیلات بانکی	ترتیبی	عدم پذیرش بیمه	اسپیرمن	-۰.۲۲۴**	۰.۰۰۸
استفاده از نشریات بیمه	ترتیبی	عدم پذیرش بیمه	اسپیرمن	۰.۲۵۲**	۰.۰۰۳
روش کشت	ترتیبی	عدم پذیرش بیمه	اسپیرمن	-۰.۲۱۶**	۰.۰۱
سطح زیر کشت برنج	فاصله‌ای	عدم پذیرش بیمه	اسپیرمن	-۰.۲۱۸**	۰.۰۱
استفاده از روش‌های بیولوژیک برای مبارزه با آفات	ترتیبی	عدم پذیرش بیمه	اسپیرمن	۰.۱۸۶*	۰.۰۲۸

**معنی‌داری سطح ۵٪   ***معنی‌داری در سطح ۱٪

رابطه بین پیشنهاد برای بهبود بیمه محصولات

کشاورزی و برخی از متغیرهای تحقیق

نتایج حاصل از همبستگی بین ویژگی‌های فردی و زراعی شالیکاران با پیشنهاد برای بهبود بیمه محصولات کشاورزی

نشان داد که وضعیت تاهل ($r=-0/336$ *)، رابطه منفی معنی‌دار و روش کشت ($r=0/191$ *) رابطه مثبت معنی‌دار با پیشنهاد برای بهبود بیمه محصولات کشاورزی دارند (جدول ۶).

جدول ۶: رابطه بین پیشنهاد برای بهبود بیمه محصولات کشاورزی و برخی از متغیرهای تحقیق در جامعه آماری

شالیکاران

سطح معنی‌داری	ضریب همبستگی	آزمون	متغیر ملاک		متغیر پیش‌بین	
			مقیاس	متغیر	مقیاس	متغیر
۰.۵۹۵	-۰.۰۴۵	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	جنس
۰.۲۹	-۰.۰۰۹	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	سن
۰.۹۱۹	-۰.۰۰۰۹	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	محل سکونت
۰.۰۰۰	-۰.۳۶۳**	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	وضعیت تاهل
۰.۴۰۹	۰.۰۰۷	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	تعداد فرزند
۰.۱۰۱	۰.۱۳۹	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	تعداد نیروی کار
۰.۱۹۵	۰.۱۱۱	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	تحصیلات
۰.۷۸۴	-۰.۰۲۳	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	سابقه کار
۰.۴۴۸	۰.۰۶۵	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	فاصله تا شرکت بیمه گذار
۰.۵۲	-۰.۰۵۵	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	میزان زمین زراعی
۰.۰۱۱	۰.۰۱۱	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	وضعیت آب مطمئن زراعی
۰.۸۵	۰.۰۱۶	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	درآمد سالانه
۰.۳۱۵	-۰.۰۸۶	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	شغل غیر کشاورزی
۰.۷۳۵	-۰.۰۲۹	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	تسهیلات بانکی
۰.۳۳۱	۰.۰۸۳	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	استفاده از نشریات بیمه
۰.۰۴۶	۰.۱۹۱*	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	روش کشت
۰.۵۵۷	-۰.۰۰۵	پیرسون	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	فاصله‌ای	سطح زیر کشت برنج
۰.۰۰۷	۰.۱۵۳	اسپیرمن	فاصله‌ای	رضایت از بیمه	ترتیبی	استفاده از روش‌های بیولوژیک برای مبارزه با آفات

**معنی‌داری در سطح ۱٪ / *معنی‌داری در سطح ۵٪

بحث و نتیجه گیری:

بر اساس نتایج حاصل از برآورد مدل رگرسیونی لاجیت، ضریب برآورد شده برای متغیر سن کشاورز در مورد کشت برنج در سطح احتمال یک درصد معنی دار شد. از آنجا که کشت برنج در استان گیلان دارای سابقه زیادی است، لذا کشاورزانی که دارای سن بیشتری بوده‌اند، معمولاً به روش‌های سنتی خود تمایل داشته‌اند و تنها تعداد کمی از مزارع خود را بیمه نموده‌اند و تمایل کمتری نیز به بیمه کردن این مزارع داشتند. لذا ضریب برآورد شده در این مورد منفی شد. همچنین، مقدار برآورد کشش این متغیر نیز بیانگر آن است که با افزایش یک درصد در سن شالیکاران، پذیرش بیمه‌ی کشاورزی برای برنج ۰/۶۷ درصد کاهش می‌یابد. داشتن تجربه در کشت برنج نیز اثر مثبت و معنی‌داری در سطح احتمال ۵ درصد بر پذیرش بیمه داشت. در واقع کشاورزانی که سابقه بیشتری در کشت برنج داشته‌اند، احتمالاً بیشتر به کشت این گیاه و کاهش ریسک فعالیت خود اهمیت دادند و لذا تمایل بیشتری به مدیریت ریسک و بیمه کردن محصولات خود داشتند. همچنین، با افزایش یک درصد در تجربه‌ی کشاورزان در کشت برنج، ۰/۲۹ درصد پذیرش بیمه توسط شالیکاران افزایش یافت. در نهایت، درآمد ناشی از محل تولید نیز بر پذیرش بیمه مؤثر بود. به‌طوری‌که افرادی که دارای درآمد زراعی بیشتری بودند، اشتیاق بیشتری به پذیرش بیمه و کاهش ریسک عملکردی داشتند. افزایش یک درصد در درآمد زراعی زارعین سبب شد تا پذیرش بیمه توسط شالیکاران، معادل ۰/۱۳۶ درصد افزایش یافت. متغیرهای تحصیلات، سطح زیر کشت و فاصله تا شرکت کارگذاری، هر چند رابطه‌ی مثبتی با پذیرش بیمه داشتند، اما این روابط در سطح مناسبی معنی‌دار

نبودند. زمانی و همکاران پژوهشی برای بررسی سازه‌های اثر گذار بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی توسط کشاورزان و تبیین مدل‌های پیش‌بینی‌کننده رفتار پذیرش کشاورزان اجرا کردند. داده‌های لازم برای انجام این پژوهش پیمایشی از طریق نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده‌ی چند مرحله‌ای و با انجام مصاحبه حضوری و تکمیل ۱۴۷۰ پرسشنامه در ۸ استان کشور بدست آمد. برای تعیین سازه‌های اثر گذار بر رفتار پذیرش بیمه محصولات کشاورزی از نظریه‌های نشر، ساختار مزرعه، و چند بعدی بهره‌گیری شد. با توجه به یافته‌های پژوهش سازه‌های مهم اثر گذار بر پذیرش عبارتند از: آگاهی کشاورز از بیمه، دریافت وام، ریسک‌پذیری، فاصله تا کارگذار، تعهد فرد نسبت به بانک کشاورزی، و اندازه واحد تولیدی. در نهایت با توجه به یافته‌ها، توصیه‌هایی برای اصلاح نظام بیمه محصولات کشاورزی و نشر هر چه بیشتر آن ارائه گردیده است (Zamani et.al, 2006) که همراستا با تحقیق حاضر است.

ورا و کولمنرو (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای به بررسی اثر ابزارهای مدیریت ریسک از جمله پرداخت‌های مستقیم، تنوع کشت و بیمه محصولات کشاورزی بر درآمد کشاورزان و ثبات درآمدی آنها با استفاده از روش شبیه‌سازی و حداکثر سازی تابع مطلوبیت مورد انتظار کشاورزان اسپانیا پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که تاثیر پرداخت‌های مستقیم و تنوع کشت بیشتر از بیمه محصولات بر کاهش نوسانات درآمدی است اما استفاده از بیمه به طور بالقوه باعث افزایش مقاومت کشاورزان در برابر تغییرات درآمدی می‌شود. جورگنسن و همکاران در سال (۲۰۲۰) به بررسی بیمه طبیعی به عنوان شرط بیمه بازار: سازگاری تغییرات اقلیمی در کشاورزی پرداختند که نتایج نشان می‌دهد

نیروی کار خانوادگی و سابقه کار در سطح ۹۹ درصد دارای اختلاف معنی‌دار می‌باشند.

به منظور بررسی عوامل تأثیرگذار بر عدم پذیرش بیمه توسط کشاورزان از آزمون اسپیرمن استفاده شد. متغیرهای پایین بودن مبلغ مربوط به غرامت پرداختی به کشاورزان، پایین بودن سطح تحصيلات کشاورزان و کاغذبازی در بیمه نمودن محصولات در سطح ۹۵ درصد و اطلاع‌رسانی ضعیف در خصوص مقدار حق بیمه در سطح ۹۹ درصد بر عدم پذیرش بیمه تأثیرگذار هستند.

متغیرهای تنظیم به موقع بیمه‌نامه توسط شرکت کارگذاری بیمه کشاورزی و تأثیر دریافت خسارت بر تمدید بیمه برای سال بعد در سطح ۹۵ درصد و همچنین متغیرهای برخورد مدیرعامل شرکت کارگذاری بیمه کشاورزی با بیمه‌گذاران و نحوه پاسخگویی به سوالات در مراجعه به شرکت کارگذاری در سطح ۹۹ درصد در پذیرش بیمه تأثیرگذار هستند. متغیر خرید بیمه‌نامه از بازاریابان در محل سکونت کشاورز در سطح ۹۹ درصد بر بهبود وضعیت پذیرش بیمه مؤثر است. به روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای از بین کشاورزان بیمه‌گزار فعلی و قبلی این استان انتخاب گردیدند. نتایج مطالعه یزدان پناه و همکاران نشان داد در مورد کشاورزان بیمه‌گزار قبلی متغیرهای تعهد کشاورزان به بانک و کیفیت خدمات دریافتی، در مورد کشاورزان بیمه‌گزار فعلی متغیرهای وجهه بانک کشاورزی در نزد کشاورزان و کیفیت خدمات دریافتی و در مورد کل کشاورزان بیمه‌گزار متغیرهای وجهه بانک کشاورزی، کیفیت خدمات دریافتی و میزان غرامت دریافتی کشاورزان از بیمه عوامل علی‌مؤثر بر رضامندی کشاورزان به شمار می‌آیند (Yazdan Panah et.all, 2008).

که به طور کلی کشاورزان زراعی و کشاورزان با کیفیت پایین خاک که در گذشته خسارت‌های محصولاتی را تجربه کرده‌اند به احتمال زیاد چنین بیمه مشروطی را خریداری می‌کنند. کشاورزان با خاک مرغوب، که تصور می‌کنند قبلاً اقدامات خود را با خطرات اقلیمی تطبیق داده‌اند و به دلیل حوادث نامساعد آب و هوایی در گذشته خساراتی را تجربه نکرده‌اند، تمایل کمتری برای خرید بیمه دارند. این مقاله به دانش محدودی درباره ترجیحات بیمه‌های مرتبط با خطر آب و هوا در سیستم‌های کشاورزی به طور کلی و به ویژه در اروپا کمک می‌کند.

در تحقیقی که واندور و یانگ (۲۰۰۱) درباره تأثیرات برنامه بیمه محصولات کشاورزی دولت فدرال بر وسعت زمین‌های گندم انجام دادند، به این نتیجه دست یافتند که یارانه‌های بیمه محصولات کشاورزی در تصمیم‌گیری‌های کشت تأثیر دارد، که این هم به بر تولیدات کشاورزی و قیمت‌های آنها تأثیر می‌گذارد همچنین در مطالعه‌ای که اسمیت و باکوت در مورد بررسی تقاضای بیمه محصولات کشاورزی از سوی گندمکاران مونتانا انجام دادند، به این نتیجه دست یافتند که متغیرهایی از قبیل میزان تحصيلات کشاورزان، سابقه مواجهه با خطر، میزان بدهی به موسسات اعتباری و بانک‌ها، نوسانات میزان محصول تولیدی و نیز نرخ حق بیمه در مشارکت کشاورزان در طرح بیمه گندم مؤثر است که با پژوهش حاضر همسو هستند.

متغیرهایی مانند سن، فاصله تا شرکت کارگذاری، سطح زیر کشت ارقام محلی، تعداد فرزندان، مقدار زمین، درآمد سالانه از مزرعه و تعداد دفعات شرکت در کلاس‌های ترویجی بیمه بین دو گروه پذیرنده و نپذیرنده بیمه اختلاف معنی‌داری ندارند. ولی در تعداد

با توجه به تأثیر اجتناب ناپذیر مخاطرات تولیدات کشاورزی بر اقتصاد جامعه روستایی و اهمیت فوق العاده زیاد بخش کشاورزی در اقتصاد کشورها، کشاورزان و حاکمیت های سیاسی برای یاری رساندن به کشاورزان و خانواده های روستایی در راستای جبران خسارتهای احتمالی ناشی از خطرات، اقدامات متنوعی انجام می دهند (Mcleman & Smit, 2006; Arfaee et al., 2021; Dehyouri et al., 2022). Alam et al (۲۰۲۰) به بررسی بیمه کشاورزی برای کاهش خطر بلایا: یک مطالعه موردی در مالزی پرداختند که نتایج نشان داد این مطالعه چالش هایی را برای بیمه کشاورزی در مالزی مانند کمبود تجربه در زمینه اقدامات بین المللی، محصولات محدود، کمبود اطلاعات لازم، ظرفیت مالی محدود و هزینه های بالای اجرایی اداری شناسایی کرده است. توصیه های مناسب با هدف ارتقا بیمه کشاورزی و کاهش خطر بلایا در محصولات کشاورزی ارائه می شود. این توصیه ها بر ابتکارات مناسب دولت و مشارکت عمومی و خصوصی شرکت های بیمه برای کمک به بازار و طراحی محصولات بیمه مناسب تأکید دارد. ماحصل کشاورز آن چیزی است که از انواع بلایای قهری و طبیعی برجای می ماند و با شرایط تغییر اقلیم رخداد افزایش یافته این گونه خسارت ها گریزناپذیر است. آن چه مهم است، استمرار و ادامه تولید و بازتوانی تولید کننده است که تنها مکانیزم عملی و قابل اتکا برای آن، مدیریت ریسک های مالی از طریق بیمه کشاورزی است (زارع و همکاران، ۱۳۹۹).

طبق مطالعه حسین نژاد و همکاران (۲۰۱۸) مهم ترین راهکارهای توسعه بیمه، افزایش آگاهی کشاورزان نسبت به اهمیت بیمه و انجام به موقع تعهدات صندوق بیمه است. بر اساس نتایج تحلیل عاملی اکتشافی، چهار

عامل سیاستی- اداری، آموزشی- اطلاع رسانی، تسهیلاتی- لجستیکی، و اجتماعی- فرهنگی در تبیین واریانس توسعه بیمه کشاورزی تأثیرگذار است. بر این اساس، از جمله راهکارهای پیشنهادی پژوهش حاضر سامان دهی برنامه های آموزشی و ارتباطی برای دو قشر مخاطبان و کارگزاران، به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در نظام اداری، تقویت بنیه مالی و تجهیزاتی بخش خصوصی، توسعه روش های آکچواری و تحقیق و توسعه و بهره گیری از روستاییان تحصیل کرده به عنوان کارگزاران محلی بیمه است. بر اساس مطالعه ترکمانی و قربانی (۲۰۱۸) برای مقابله با ریسک و عدم اطمینان موجود در بخش کشاورزی و در نتیجه فراهم نمودن زمینه سرمایه گذاری جدید در این بخش، بیمه محصولات کشاورزی بعنوان یکی از مناسب ترین راهکارها مورد توجه صاحب نظران قرار گرفته است. بیمه کشاورزی می تواند با افزایش ریسک پذیری بهره برداران و افزایش احساس امنیت کشاورزان، زمینه لازم برای استفاده مناسب و کارا از عوامل تولید و همچنین سرمایه گذاری در استفاده از فن آوری نوین و در نتیجه افزایش بهره وری در بخش کشاورزی و کاهش نوسانات در تولید محصولات کشاورزی و همچنین کاهش نوسانات درآمدی کشاورزان را فراهم آورد.

بر اساس مطالعه علی بیگی و همکاران (۲۰۱۵) آسیب های شناسایی شده نظام بیمه کشاورزی عبارتند از: نداشتن امنیت شغلی کارشناسان و سیاست گذاری نامناسب مدیران هم رتبه با هم، مشکل تأمین اعتبارات نظام بیمه و پایین بودن سطح خدمات ارائه شده، جامع و مانع نبودن قوانین بیمه، عدم به کارگیری فناوری های نوین و پایین بودن سطح مشارکت سازمانی. در نهایت می توان بیان داشت نبود زیرساخت فرهنگی مناسب در جوامع روستایی و

پایین بودن سطح مشارکت کشاورزان از آسیب‌های مهم پیش روی توسعه و گسترش بیمه است که این امر به اعتقادات و باورهای سنتی و ضعف فرهنگی مردم منطقه در زمینه مشارکت در طرح‌های توسعه روستایی و کشاورزی برمی‌گردد. گل محمدی و شاه بیگی (۲۰۲۰) بیان نموده‌اند وجود بیمه محصولات کشاورزی برای جبران خسارتهای ناشی از بلایای طبیعی ضروری است و باید تبلیغاتی همه‌جانبه و یکپارچه برای شناساندن بیمه محصولات و مزایای آن به کشاورزان توسط کارگزاران صنعت بیمه صورت گیرد.

پیشنهادها:

با توجه به شرایط طبیعی و اقتصادی ایران می‌توان گفت مخاطرات سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی بسیار جدی است؛ به بیان دیگر تولید محصولات کشاورزی در شرایط طبیعی یکی از پرمخاطره‌ترین فعالیتهای اقتصادی است، لذا بیمه محصولات کشاورزی را می‌توان یکی از اهرم‌های مؤثر توسعه کشاورزی دانست. در واقع بیمه محصولات کشاورزی نمونه‌ای از فناوری است که برای پاسخگویی به نیازهای کشاورزان خرده‌پا ایجاد شده است. همچنین به نظر می‌رسد برگزاری دوره‌های مختلف آموزش حین خدمت در زمینه بیمه محصولات کشاورزی برای کارکنان صندوق بیمه محصولات کشاورزی به منظور شناساندن عوامل مؤثر در توسعه بیمه نقش مهمی در بالا بردن سطح توانمندی و کارایی کارکنان و در نهایت کارایی سازمان‌های مختلف (به خصوص سازمان‌های بیمه‌ای) خواهد داشت. بنابراین آگاهی از عوامل مؤثر بر توسعه بیمه و پذیرش آن توسط کشاورزان، زمینه‌هایی را برای برنامه‌ریزی و سیاستگذاری صحیح‌تر جهت جلب مشارکت روستاییان در طرح

بیمه فراهم خواهد آورد. وجود از سوی همبستگی تأثیر دریافت خسارت بر تمدید بیمه برای سال بعد و خرید بیمه‌نامه از بازاریابان در محل سکونت کشاورزان بین پذیرش بیمه حاکی از آن است که کشاورزان گرایش بیشتری به استقرار واحدهای فروش بیمه در مناطق نزدیک به سکونت خود دارند. در واقع این گونه می‌توان نتیجه‌گیری کرد که کشاورزان بزرگ نسبت به کشاورزان خرده‌پا و کوچک استقبال بیشتر و بهتری از خدمات بیمه محصولات کشاورزی می‌کنند؛ بنابراین ضروری است مسئولان و سیاستگذاران با اتخاذ تدابیر و سیاستهای حمایتی، راهکارهای مناسبی در جهت حمایت از کشاورزان خرده‌پا و جذب آنها به بیمه به کار بندند تا از این طریق نیز گام‌های مؤثر و مفیدی در راستای اهداف عالی صندوق بیمه برداشته شود.

با توجه به نتایج تحقیق حاضر، پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

۱- نظر به به رواج استفاده از منابع ارتباطی سنتی در مقایسه با سایر کانالها و منابع ارتباطی در بین بیمه‌گزاران، می‌توان از توان بالقوه اعضای شوراهای اسلامی، معتمدان و افراد بانفوذ محلی و اعضای تعاونی‌ها و اتحادیه‌های مختلف کشاورزی به منظور ارائه اطلاعات موردنیاز کشاورزان و ترغیب آنها به استفاده از بیمه بهره برد. در این باره همچنین می‌توان برای معرفی هر چه بهتر و دقیقتر برنامه‌ها و طرح‌های بیمه‌ای صندوق بیمه و ترویج فرهنگ استفاده از بیمه، از منابعی همچون رادیو و تلویزیون نیز بیشترین بهره را برد.

از آنجا که طبق فرم قراردادهای از پیش تنظیم شده صندوق بیمه محصولات کشاورزی، موارد مشمول بیمه از پیش تعیین شده‌اند و بیمه‌گزاران در انتخاب نوع خطرات آزادی عمل ندارند، لذا پیشنهاد می‌شود

این محدودیت از قراردادهای بیمه و بیمه نامه ها برداشته شود تا کشاورزان در این زمینه از آزادی بیشتری برخوردار باشند.

۲- با توجه به رضایت پایین کشاورزان از « سرعت پرداخت غرامت » و « مقدار غرامت دریافتی » پیشنهاد می شود با به کارگیری تمهیداتی از جانب صندوق بیمه محصولات کشاورزی، عواملی همچون پرداخت غرامت به کشاورزان آسیب دیده با سرعت و دقت بیشتر انجام شود تا موجب تقویت انگیزه کشاورزان گردد. این امر از نظر روانی نیز تأثیر مثبتی بر کشاورزان خواهد گذاشت.

۳- با عنایت به پایین بودن رضایت نسبی بیمه گزاران از سرعت بازدید کارشناسان بیمه به هنگام بروز آسیب و خسارت، پیشنهاد می شود با برگزاری دوره های ضمن خدمت برای کارشناسان بیمه و ارائه آموزشها و

اطلاع رسانی در خصوص نقش و هدف صندوق بیمه در حمایت از کشاورزان خرده پا و کوچک، این مسئله به کارشناسان تفهیم شود تا کارشناسان رسالت واقعی خویش را بهتر دریابند.

۴- تسهیل قوانین و شرایط مناسب برای استفاده از تسهیلات بانکی به کشاورزانی که محصولات خود را بیمه می نمایند در تشویق آنها برای شرکت در طرح بیمه محصولات کشاورزی موثر است.

۵- تشویق کشاورزان به منظور شرکت در کارگاه های اطلاع رسانی مناسب به منظور بالا بردن سطح اطلاعات کشاورزان در مورد قواعد و قوانین بیمه محصولات کشاورزی

۶- برنامه ریزی صحیح در زمینه بیمه محصولات کشاورزی به منظور تعیین قیمت مناسب در خصوص مبلغ غرامت بیمه کشاورزان

منابع و ماخذ:

- Arfaee, M., Zand, A & Dehyouri, S. (2021). Designing Thermal Map of Organizational Intelligence on Managerial Styles of Managers (Green Space Organization of Tehran). *Agricultural Marketing and Commercialization Journal*, 5(2), 1-13.
- Dehyouri, S., Zand, A., & Arfaee, M. (2022). Study of innovation capacity of fisheries companies in the covid-19 pandemic crisis. *Brazilian Journal of Biology*, 84.
- Horowitz J.K. Lichtenberg.E (1993). Insurance, moral hazard, and chemical use in agriculture. *American Journal of Agricultural Economics* .75: 926-935.
- Haq A.H. E. Myers A. (2003). *Agriculture and Green Insurance*. Research Report.
- Sharifi A. & Hosseini M. (2018). Factors affecting acceptance of social insurance among farmers: a case study of Qorveh and Dehgolan cities, Kurdistan province. *Journal: Village and Development*, (2).
- Barnett, B.J., Skees, J.R., and Hourigan, J.D. (1990). Examining participation in Fedral Crop Insurance. Staff Paper No.275, Department of Agricultural Economics, and university of Kentucky.
- Jensen, N. D., Barrett, C. B., and Mude, A. G. (2014). Basis risk and the welfare gains from index insurance: Evidence from northern Kenya.
- Jørgensen, S. L., Termansen, M., & Pascual, U. (2020). Natural insurance as condition for market insurance: Climate change adaptation in agriculture. *Ecological Economics*, 169, 106489.
- Lusk, J. L. (2016). Distributional effects of crop insurance subsidies. *Applied Economic Perspectives and Policy*, 39(1), ۱-۱۵.
- Zamani G. Karmi A. Keshavarz M. (2006). Acceptance of insurance of agricultural products: determinant structures. *Journal: Economy and agriculture*. Course: 1 (1), 141-168.
- آذری، آ. احمدی، ک. و آذری، م.ع. (۱۳۹۴). بررسی الگوی بیمه درآمدی محصول سیب زمینی در شرایط عدم قطعیت (مطالعه موردی استان همدان)، کنفرانس بین المللی مهندسی ارزش و مدیریت هزینه، تهران، پژوهشگاه طراحان پارسه و مرجع دانش مهندسی ارزش ایران ۱۴ - ۱۵ دی ماه تهران.
- اسکندری نسب، م.، حکمت، ف و حضرتی، س، (۱۴۰۰). بررسی مفاهیم و کاربرد تاب آوری در مدیریت بحران، اولین کنفرانس بین المللی شهرسازی، معماری، عمران، محیط زیست، اولین کنفرانس بین المللی شهرسازی، معماری، عمران، محیط زیست.
- احمدی، ع، منوچهری، س. (۱۳۹۹). سنجش وضعیت و تحلیل عوامل مؤثر بر مطلوبیت مدیریت بحران مخاطرات طبیعی در شهرستان قائنات. برنامه ریزی فضایی (جغرافیا)، ۱۰(۲)، ۵۶-۲۳.
- پورنظری، م و محمدرضایی، م و اسلامی، ا (۱۳۹۴)، ریسک در بخش کشاورزی و کنترل آن از طریق بیمه، سومین همایش ملی انجمن‌های علمی دانشجویی رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی، کرج، سومین همایش ملی انجمن‌های علمی دانشجویی رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی.
- علیدوست، ع (۱۳۹۹). نقش پوشش های بیمه ای بانک کشاورزی در کاهش ریسک سرمایه گذاری در بخش کشاورزی، سومین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت، تهران، سومین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت.
- Alam, A. F., Begum, H., Masud, M. M., Al-Amin, A. Q., & Leal Filho, W. (2020). Agriculture insurance for disaster risk reduction: A case study of Malaysia. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 47, 101626.

development of agricultural insurance in the country. *Rural and Development Magazine* 22(1), 71-86.

- Turkmani J. Ghorbani M. (2018). Factors affecting the demand for insurance of agricultural products: a case study of Sari city. *Iranian Journal of Agricultural Sciences*, 2(1), 27-21.

- Ali Beigi A. H. Adine Vand Z. Gholami M. Shehbazi S. (2015). Pathology of the agricultural insurance system from the point of view of insurance fund experts in Kermanshah city. *Journal of Rural Research*, Number 28, 593-602.

- Golmohammadi F. Shahbeigi F. (2022). Agricultural insurance of South Khorasan province and its role in controlling the risk of production and creating a protective umbrella to preserve the capital of villagers. *The 6th International Congress of Agricultural Development, Natural Resources, Environment and Tourism of Iran*.

- Vandever M.L. and Young, C.E. (2001). The Effects of the Federal Crop Insurance Program on Wheat Acreage. *Economic Research Service. USDA*, 2001, 21-30.

- Vera, A. C., and Colmenero, A. G. (2017). Evaluation of risk management tools for stabilising farm income under CAP 2014-2020. *Economía agraria y recursos naturales*, 17(1), 3-23.

- Yazdan Panah M. Zaman G.H. Rezaei Moghadam K. (2008). Farmers' satisfaction with agricultural products insurance: application of path analysis. *Journal of Agricultural Economics and Development. Course: 17 (66)*, 139-164.

- Mcleman R. B. Smit. (2006). Vulnerability to climate changing hazards and risks: crop and flood insurance, *The Canadian Geographer*, 50(2), 217-226.

- Hosseinejad N. Rahimian M. Rahmani Karchgani M. Gholamrezaei S. (2018). An analysis of the strategies for the